

prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani
Judecător: O. Cojocaru
instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău
Judecători: A. Minciuna, L. Popova, A. Pahopol

dosarul nr. 2ra-426/18

ÎN C H E I E R E

21 martie 2018

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele completului, judecătorul
Judecătorii

Valeriu Doagă
Luiza Gafton
Tamara Chișca-Doneva

examinând admisibilitatea recursului declarat de către Ministerul Justiției al Republicii Moldova,

în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Onișenco Iurii împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova cu privire la constatarea încălcării dreptului la examinarea în termen rezonabil a cauzei și încasarea prejudiciului moral,

împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 17 mai 2017, prin care au fost respinse apelurile declarate de către Onișenco Iurii și Ministerul Justiției al Republicii Moldova și a fost menținută hotărârea Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani din 19 ianuarie 2017,

c o n s t a t ă :

La 19 octombrie 2016, Onișenco Iurii a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției al RM cu privire la constatarea încălcării dreptului la examinarea în termen rezonabil a cauzei și încasarea prejudiciului moral.

În motivarea acțiunii a indicat că, la 22 ianuarie 2009 de către Procuratura Generală în privința reclamantului a fost pornită cauza penală nr. 2009036101 în temeiul art. 195 alin. (2) al Codului penal, cauza penală fiind în aceeași zi expediată pentru efectuarea acțiunilor de urmărire penală Procuraturii Anticorupție.

A invocat că la 25 aprilie 2009, Procuratura Anticorupție a pus reclamantul sub învinuire, iar ulterior în luna mai 2009 cauza penală a fost expediată pentru judecare în fond Judecătoriei Buiucani, mun. Chișinău.

A afirmat că la 11 mai 2009 Judecătoria Buiucani, mun. Chișinău a primit cauza în procedură. Judecarea cauzei în prima instanță a avut loc de la 11 mai 2009 până la 30 septembrie 2014, fiind examinată mai mult de 5 ani.

A susținut că în perioada acestor ani instanța a audiat 13 martori, precum și au fost efectuate alte acțiuni procesuale, iar mai multe ședințe de judecată se amânau, din diferite motive.

Reclamantul a mai reiterat că, Judecătoria Buiucani, mun. Chișinău a încălcat dreptul său de a-i fi examinată cauza în termen rezonabil, din motiv că perioada de examinare a cauzei a fost excesiv de lungă.

A solicitat constatarea încălcării dreptului la judecare în termen rezonabil a cauzei penale în privința sa și încasarea prejudiciului moral în mărime de 5 000 000 lei.

Prin hotărârea Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani din 19 ianuarie 2017 a fost admisă parțial acțiunea.

S-a constatat încălcarea dreptului lui Onișcenco Iurii la examinare în termen rezonabil a cauzei.

S-a încasat din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova în beneficiul lui Onișcenco Iurii prejudiciul moral în sumă de 20 000 lei.

În rest, pretenția lui Onișcenco Iurii cu privire la încasarea prejudiciului moral a fost respinsă.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 17 mai 2017, au fost respinse apelurile declarate de către Ministerul Justiției al Republicii Moldova și de către Onișcenco Iurii și a fost menținută hotărârea Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani din 19 ianuarie 2017.

Pentru a decide astfel, instanța de apel a reținut că potrivit art. 2 alin. (1) și (2) al Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011 cu privire la repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, orice persoană fizică sau juridică ce consideră că i-a fost încălcat dreptul la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau dreptul la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești poate adresa în instanță de judecată o cerere de chemare în judecată privind constatarea unei astfel de încălcări și repararea prejudiciului cauzat prin această încălcare, în condițiile stabilite de prezenta lege și de legislația procesuală civilă. Repararea prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești se face doar în măsura în care încălcarea a avut loc din cauze ce nu pot fi imputate exclusiv persoanei care a depus cererea de reparare a prejudiciului.

Instanța de apel a constatat că termenul de judecare a cauzei a fost extins datorită comportamentului părților, inclusiv a inculpatului, care a schimbat de mai multe ori avocatul, respectiv fiind acordate termene pentru ca aceștia să ia cunoștință cu dosarul și să asigure o apărare eficientă inculpatului.

A reiterat că pentru aprecierea respectării termenului rezonabil în perioada de referință urmează a fi supuse aprecierii comportamentul părților și al autorităților relevante și miza pentru reclamant, criterii relevate în practica CEDO (Josan §18, Mazepa § 42. Holomiov § 137 cu referințe).

Curtea de Apel Chișinău a notat că prima instanță a ajuns la o concluzie justă și întemeiată, precum că, la judecarea cauzei penale în privința inculpatului Onișcenco Iurii, a fost încălcat termenul rezonabil de examinare a cauzei, însă

cuantumul prejudiciului moral solicitat de reclamant este excesiv în raport cu circumstanțele stabilite.

În consecință, instanța de apel a conchis că, deși a fost constatată încălcarea termenului rezonabil de judecare a cauzei, faptul dat este imputabil în parte și apelantului Onișcenco Iurii, căruia îi sunt opozabile cererile de amânare depuse de avocații acestuia și neprezentarea avocaților în 11 ședințe de judecată.

Astfel, cerința acestuia privind încasarea prejudiciului moral, corect a fost admisă parțial, în limita sumei de 20 000 lei, ce reprezintă o sumă corectă, rațională și echitabilă, fiind stabilită în așa fel încât să asigure efectiv o compensare suficientă a prejudiciului moral cauzat, ca să fie menținut echilibrul între daunele efectiv pricinuite și suma acordată.

La 17 iulie 2017, Onișcenco Iurii, reprezentat de avocatul Guțan Marcel, a declarat recurs împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 17 mai 2017, solicitând admiterea acestuia, casarea deciziei contestate cu emiterea unei noi hotărâri prin care acțiunea să fie admisă integral.

Prin încheierea Curții Supreme de Justiție din 27 septembrie 2017 recursul declarat de către Onișcenco Iurii, reprezentat de avocatul Guțan Marcel a fost considerat inadmisibil.

La 17 ianuarie 2018 Ministerul Justiției al RM a declarat recurs împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 17 mai 2017, solicitând admiterea acestuia, casarea deciziei contestate cu emiterea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii.

În motivarea recursului a indicat că potrivit raportului anexat se reține faptul că, cauza a fost examinată în mai multe instanțe de judecată naționale în termen rezonabil și în strictă conformitate cu prevederile legale.

A menționat că instanțele de judecată pe parcursul examinării cauzei date au ținut cont de principiul contradictorialității și egalității părților în drepturi procedurale, creând condiții egale pentru exercitarea drepturilor lor.

A semnalat un comportament intolerabil din partea participanților la proces care au fost antrenați în proces, or, potrivit raportului nominalizat se constată că comportamentul părților a împiedicat examinarea cu celeritate a cauzei.

A susținut că cauza penală în privința lui Onișcenco Iurii a avut un nivel înalt de complexitate, au fost conexate mai multe cauze penale și a fost nevoie de a recurge la concluziile experților.

A reiterat că în ipoteza în care părțile au contribuit în mare măsură la prelungirea procesului, acest fapt poate să conducă instanța europeană la respingerea plângerii sub aspectul depășirii termenului rezonabil.

Concomitent, cu referire la termenul de declarare a recursului a relatat recurentul că decizia contestată a instanței de apel i-a fost comunicată abia la 15 ianuarie 2018, când a luat cunoștință cu materialele cauzei.

Prin referința depusă la 1 martie 2018, Onișcenco Iurii a solicitat respingerea recursului depus de către Ministerul Justiției al RM, ca fiind neîntemeiat.

Examinând temeiurile recursului, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul declarat de către Ministerul Justiției al RM este inadmisibil din considerentele ce urmează.

În conformitate cu art. 432 alin. (1) CPC, părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

Conform prevederilor art. 433 lit. b) CPC, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul este depus cu omiterea termenului de declarare prevăzut la art. 434.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) și alin. (2) CPC, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale. Termenul de 2 luni este termen de decădere și nu poate fi restabilit.

După cum atestă actele cauzei, și anume din procesul-verbal al ședinței instanței de apel din 26 aprilie 2017 (f. d. 35 – 36, vol. II), rezultă că la data respectivă din partea recurentului Ministerului Justiției al RM s-a prezentat Pantea Daniel, în ședința instanței de apel a fost dispusă amânarea examinării cauzei pentru data de 17 mai 2017, iar faptul înștiințării sale, reprezentantul Ministerului Justiției al RM a confirmat prin semnarea recipisei anexate la materialele cauzei (f. d. 34, vol. II).

În consecință, însă, la ședința de judecată a instanței de apel din 17 mai 2017, data emiterii și deciziei contestate, reprezentantul recurentului Ministerului Justiției al RM, Pantea Daniel, deși a fost citat legal, nu s-a prezentat, nu a invocat motivele neprezentării și nu a solicitat amânarea ședinței pentru o altă dată, survenind astfel, efectele neprezentării în ședință de judecată a părților și a reprezentanților, specificate la art. 379 alin. (1) CPC.

La capitolul dat se impune raportarea că copia deciziei redactate din 17 mai 2017, a fost expediată de către Curtea de Apel Chișinău în adresa tuturor participanților la proces, inclusiv și recurentului Ministerul Justiției al RM la 5 iunie 2017, fapt ce se confirmă prin copia scrisorii de însoțire nr. 9908-4 din aceeași dată (f. d. 49, vol. II).

Cu toate acestea, însă, cererea de recurs a fost depusă de către Ministerul Justiției doar la 17 ianuarie 2018.

Mai mult că, recurentul Ministerul Justiției al RM nu a invocat motive întemeiate care ar demonstra depunerea recursului în termen, sau omiterii acestuia din motive justificate, or odată ce recurentul avea la cunoștință despre examinarea cauzei în instanța de apel, fapt confirmat prin recipisa semnată de reprezentantul recurentului Ministerului Justiției al RM, Pantea Daniel, depunând recursul peste un termen de 8 luni de la această dată, urma să justifice neîndeplinirea actului procesual în termenul prescris de lege.

În atare ordine de idei, nu poate fi reținut argumentul recurentului Ministerul Justiției al RM precum că decizia instanței de apel din 17 mai 2017 i-a fost comunicată abia la 15 ianuarie 2018 atunci când a luat cunoștință cu materialele cauzei, or recurentul nu a adus probe justificative în acest sens, circumstanțele în care invocările recurentului în acest sens sunt considerate declarative.

În acest context, urmează a fi elucidat că recurentul Ministerul Justiției al RM nu s-a aflat în imposibilitate de a lua cunoștință cu materialele cauzei anterior datei de 15 ianuarie 2018, fapt ce l-au omis neîntemeiat.

În același timp actele cauzei reflectă că la 17 iulie 2017 Onișenco Iurii, reprezentat de avocatul Guțan Marcel, a declarat recurs împotriva aceleiași decizii a Curții de Apel Chișinău din 17 mai 2017, care a fost expediat în adresa Ministerului Justiției al RM cu înștiințarea despre necesitatea depunerii obligatorii a referinței timp de o lună de la data primirii acesteia, fapt ce se confirmă prin scrisoarea de însoțire nr. 2ra-1722/17 din 16 august 2017 (f. d. 86, vol. II).

Totodată se reține faptul că prin încheierea Curții Supreme de Justiție din 27 septembrie 2017 recursul declarat de către Onișenco Iurii, reprezentat de avocatul Guțan Marcel a fost considerat inadmisibil, încheiere care de asemenea a fost expediată în adresa Ministerului Justiției al RM la 27 septembrie 2017, ceea ce se confirmă prin scrisoarea de însoțire din aceeași dată (f. d. 91, vol. II).

Respectiv în cauza din speță nu poate fi invocată necomunicarea deciziei instanței de apel.

În aceste condiții, și ținând cont de perioada de timp scursă de la data emiterii deciziei contestate și până la data depunerii recursului, și anume 8 luni, invocarea de către recurent a faptului că nu i-a fost comunicată decizia instanței de apel adoptată este lipsită de convingere.

Or, potrivit și jurisprudenței CEDO, cu valoare de principiu (cauza Ghirea contra Moldovei (Hotărârea CEDO din 26 iunie 2012)), fiind înștiințat legal despre ședința de judecată din 17 mai 2017, recurentul Ministerul Justiției al RM avea obligația de a urmări desfășurarea procesului în care este implicat ca parte, mai ales în situația în care urma a fi examinat apelul depus anume de către acesta.

Nu mai puțin, însă, se impune raportarea la cele constatate și faptul că recurentul urma să întreprindă măsurile necesare, după cum sugerează și jurisprudența CEDO, de a proteja drepturile sale de acces la instanță (Van Harn versus Germany, nr. 7557/03 din 11 septembrie 2007), fapt însă ignorat de către acesta, ce a generat omiterea termenului la depunerea recursurilor.

Astfel, în condițiile acestui text, contrar susținerilor recurentului, deși, la materialele dosarului nu există o mențiune expresă privind recepționarea de către recurent Ministerul Justiției al RM a deciziei Curții de Apel Chișinău din 17 mai 2017, însă, reieșind din circumstanțele enunțate în raport cu normele legale procedurale indicate, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reține că tergiversarea depunerii unui recurs dovedește doar un pasivism din partea recurentului și o atitudine superficială față de obligațiile procesuale ca părți în proces.

În consecință, pentru toate aceste considerente este cert că, depunând cererea de recurs împotriva deciziei instanței de apel peste un termen mai mare de 8 luni, recurentul a demonstrat o neglijență a drepturilor sale procedurale stipulate în legislația națională.

La caz, instanța de recurs notează că, o astfel de soluție este compatibilă cu respectarea garanțiilor unui proces echitabil, în sensul articolului 6 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, având în vedere că prelungirea nejustificată a termenului pentru exercitarea recursului ar împiedica rămânerea irevocabilă, ca urmare a expirării termenului de

atac, a deciziei judecătorești emise în instanța de apel și ar leza, în acest mod, principiul securității raporturilor juridice.

Așa fiind, în speța de referință Ponomaryov vs Ucraina (3 aprilie 2008), Curtea Europeană a reiterat cu titlu de principiu general că deși, în speță nu era vorba despre desființarea unei hotărâri judecătorești definitive și irevocabile în urma admiterii unei căi extraordinare de atac în lumina unor circumstanțe nou descoperite, ci de redeschiderea unui proces prin repunerea în termenul de introducere a unei căi ordinare de atac, totuși, reînnoirea acestui termen pentru motive neconvingătoare, reprezintă o decizie care ar putea înfrânge principiul securității raporturilor juridice într-un mod similar cu o cale extraordinară de atac.

Reglementări similare au fost statuate de către Înalta Curte și în cauzele Ceachir vs Moldova, Popov vs Moldova și Melnic vs Moldova, în care s-a menționat că prin neaducerea vre-unui motiv pentru prelungirea termenului de depunere de către părți a unui act procedural, instanțele judecătorești naționale au încălcat drepturile reclamanților la un proces echitabil.

Astfel, reieșind din considerentele menționate și având în vedere faptul că, recursul împotriva deciziei instanței de apel a fost depus în afara termenului legal, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a considera recursul declarat de către Ministerul Justiției al RM, ca inadmisibil.

În conformitate cu art. art. 270, 431 alin. (2), art. 433 lit. b), art. 440 CPC, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

d i s p u n e:

Recursul declarat de către Ministerul Justiției al Republicii Moldova, se consideră inadmisibil.

Încheierea este irevocabilă.

Președintele completului, judecătorul

Valeriu Doagă

Judecătorii

Luiza Gafton

Tamara Chișca-Doneva